

Норуот күүһэ — көмүөл күүһэ!

ЭНГСИЭЛИИ

• Нам улуунун хаһыата • 1935 сыл алтынны 5 күнүгэр төрүттэммитэ •

1999 с.

Бам ыйын

25

күнэ

онтуорунньук

№ 64 (8593)

“Тыл - омур баар-суох сыаннаһа уонна быстыспат бэлиэтэ. Хас биридди норуот бэйэтин ураты майгыннаах культуратын, үгэстэрин, тылын харыстыыр сувереннай бырааптаах.”

Саха Республикатын Тыл туһунан Сокуонуттан

Республика правительствотыгар

ЫТЫЛЛАР ҮЛЭ БИИРЭННЭ

Республика правительствотун муньаар Саха Республикатын Президентэ 516 №-дээх «1999-2000 сыллары Оҕо саас уонна оҕо спордун сылларынан биллэрэр туһунан» Бйаафын Нам улуунун дьаһалтата олукхо киллэриитин туһунан боппуруоһу көрөн дүүллэстилэр.

Бу боппуруоска Нам улуунун дьаһалтатын баһылыга А.Н. Ядрев отчута истилиннэ. Правительство Нам улуунун дьаһалтата Оҕо саас уонна оҕо спордун сылларыгар сөптөөх хайысхалаах үлэни ыттары бэлэстээтэ. 1999-2000 сылларга бу хайысхаланан концепция уонна программа оңоһуллан ыһыныллыбыт. Улуус баһылыга А.Н. Ядрев салайар сүрүннүүр сөбүөтэ программаны олоххо киллэриинэн быһаччы дьарыктанар, улуус тэрилтэлэрин үлэлэрин сүрүннүүр.

Программа сүрүн уратытынан кини социальнай хайысхалааһа буолар, элбэх оролоох ыаллар, тулаайахтарга үбүнэн-харчынан көмөлөһүү, кинилэр сыһыаланнарын тэрийии, оролору көбүгирдии боппуруостарын толору хабара буолар. Ытыгылар дьаһаллар үбүлэниилэрэ олохтоох бюджеттан уонна спонсордаһынтан киллэриллэрэ көрөхсөнүн сөп.

Улуус дьаһалтата оңорбут программатын олоххо киллэриигэ адалар сөбүөттөрүн, ычаттар кулууптарын, элбэх оролоох ыаллар түмүкүлэрин уонна нэһиликтэргэ үлэлиир оҕолорго, дьэиэ көргөтөргө социальнай көмөнү оңорор киниэри кытта ыкса сибээстээхтик үлэлиир. Матвеевтар дьэиэ көргөтөрүн үлэлэрин опыта уһулчу болдомтово ыһылыбыта уонна итини тарҕатыы биһирэниэн эр сөптөөх. Улуус иһигэр оҕо туризм тэрийии үлэ саҕа хайысхатын

нан буолар. Меценаттары уонна спонсордааһыны кытта үлэ быһаанаахтык ыттылар.

Уоһа ыһылыбыттарга олохторун Саха Республикатын правительствота уураар:

1. Оҕо саас уонна оҕо спордун сыһыан биллэрлибит программаны Нам улуунун дьаһалтата олукхо киллэриитин биһирээргэ.

2. Нам улуунун дьаһалтатын баһылыга А.Н. Ядревка:

2.1. 1999-2000 сылларга бу хайысхаланан бэлэстэммит программаны олоххо киллэриини өссө чопчулуургар:

спортнай саалалар уонна спорт дьээлэрин, тизгэниэрдээри уонна оскуолалардаагы спортнай площадкалары ис кыахтарынан үбүлээн туттаран бүтэрээригэр; оскуолаларга уонна оскуола кириин иннинээри саастаах оҕолор тэрилтэлэригэр оҕолору итии аһылыгынан толору хааччыларьгар;

программаны олоххо киллэриигэ быһаччы сыһыаннаах структуралар, үөрэх тэрилтэлэрэ уонна общественность үлэлэрин күүһүрдэргэ, оҕолор ортолору наркомания уонна арыгылааһын тарҕанытын эрдэттэн суох оңорорго;

3. Республика улуустарын дьаһалталарын, республикатаары суолталаах куораттар баһылыктарьгар:

3.1. Оҕолоох ыаллар кыһалларьгар аадырыстаах социальнай көмөнү оңорууну тус хонтуруолларьгар ылары олохтуурга.

3.2. Ыал экономикатын бөбүргөтүүгө, төрөппүттэр оҕуну итии иһин эппиэтинэстэрин үрдэтиигэ үгэс өрүттээх өйбүлү оңороллоругар.

3.3. «Биһиги тизгэммит» дьэиэ

дэвизтээх месячниктары ыттарга. Итиннээх общественноһы, тэрилтэлэри, оскуолалар уонна ПТУ-лар үөрэнээчилэрин түмэ тардан оскуолалардаагы уонна тизгэниэрдээри спортнай площадкалары бэрээдэктиргэ уонна саҕалыыттан тэрийэргэ.

3.4. Улуустардаагы маассабай информация средстволарьгар Оҕо саас уонна оҕо спордун сылларын сырдатар аналлаах утумнаахтык үлэлиир рубрикалары аһалларьгар.

3.5. Нэһиликтэр, улуустар, ыаллар о.д.а. историйларын көрдөрөр оскуолалар музейдарьын, мундуктарын көрүү-конкурстарын ыттарга.

3.6. Оҕолор спортнай күрөхтэһилэрин, көрүүлэрин, конкурстарын кыайылаахтары биһирээрингэ улуустар, куораттар дьаһалталарын баһылыктарын фондларьын тэрийэргэ.

3.7. Үөрэнээчилэр уонна ычаттар сайынны көмгэ дьарыктаах буолууларын хааччылыыга чопчу дьаһаллары ыһыналларьгар.

4. Экономика уонна билгэлэһин министрствота (Алексеева О.И.) 1999 сылга Нам улуунун гимназиятын дьээтин тутуутун үбүлэһини көрөрүгэр.

5. Тутуу уонна архитектура министрствота (Буслаев Ю.Н.) уонна улуус дьаһалтата (Ядрев А.Н.) 1999 сылга улуустаагы гимназия дьээтин үлэргэ киллэрэри хааччыалларьгар.

6. Бу уураах туолуутун хонтуруоллааһыны Саха Республикатын правительствотун председателин солбуйааччы Васильева Е.С. сүктэрэргэ.

Саха Республикатын правительствотун председателэ В. В. АСОВ

СОРОХ ТҮМҮКТЭР, ИННИКИ СОРУКТАР

чэ төбө племенной кылаастаах атыр оуестартан сизэмни ылар, убаҕас азокка тоңорон хаһаайыстыбалары хааччылар искусствонай сизэмлээһин станцията саҕардыллан оңоһуллара сүөһү иитиитин департаментынан быһааннаһа;

ты хаһаайыстыбатын бородууксуйатын сорогупкалааһын, батары тизгини оңорон кизгик хабы үлэтэ ыттылар. Ол курдук «АПРОСА» АК-ны, Мирнэй, Нерюнгри куораттар, «Якутуголь» ГУП-ы кытары биригэ үлэлиргэ сөбүлэһи түһэрилиннэ. Ол курдук ты хаһаайыстыбатын табары оңорооччуларьгар 30 бырыһыан авансанан төлөнөрүгэр дуогабар оңоһулунна;

ырыһыаҕ усулуобуйатыгар ордук сөп түбөһөр көрүү быһытынан кооперацияны тэрийии буолар. Быһырын республика үрдүнөн 8 эрэ ты хаһаайыстыбатын кооператива баар эбит буоллаһына, билигин араас үлэлээх кооперативтар ахсааннара 126 тийдэ. Ол курдук Чурапчыга, Мөңгө-Хангаласка, Тааттага, Намга ты хаһаайыстыбатын бородууксуйатын сорогупкалааһына, харайыыга уонна батарыга кооперативтар тэрилиннэлэр;

көдүүстээхтик үлэлиир бас билии араас көрүнгээх хаһаайыстыбаларып өйбөһүн уонна кинилэргэ тизгэниэр ты сириин экономикатын тупсарар сыалтан республика тизгэ баһынай хаһаайыстыбалар тустарьнан Пре-

циалистары кытта контрагынан үлэни олоххо киллэрдэ, аттестация ыһыта.

Ты хаһаайыстыбатын министрствотун сүөһү иитиитин департамена 1992 сылтан республикатын ты хаһаайыстыбатынан дьарьктанар улуустарьгар ынах сүөһү, сылгы, таба, сибииһнээ ахсаан өтүгүн сыллата сарбыллан кэлбитин уонна сүөһүтүн ыһылар бородууксуйа таннары түһүүтүн салгы тыаһаарбат сыалтан ааспыт кыстыкка үгэс улуустарга сылдьан сүөһү иитиитин дьарьктанар үлэ иһиттэри, специалистары, үлэ ветераннары, нэһилиһнээһини кытта көрсөн, улуус дьаһалталарын баһылыктара кыттыылаах сүбө мунньахтары ыһыталаата. Итилэргэ ты сириин дьэиэ-сөргөтэ салгы манньк дьаһанан, хаһаайыһнаан олодохтутуна, көнөрэки олоххо өссө улахан охсууну ылар чинчэлэһин өйдөөн, сыаналаан олоролоруун биллэрдилэр.

Бу кирибит этиилэри сүөһү иитиитин департаментин салалтата уонна специалистара билсигэн, ырытан, ыһылыбыт итэһэстэри туоратар соруктаах, сыһыа сүөһү иитиитин таннары түһүүтүн тохтоон, ийэ сүөһүнү итэһнэ киниттэн төрүүбү ыһыны ураты болромтоготун, бу салаага утумнаах үлэ былаанын оңостон улуустар дьаһалтарын, нэһиликтэр баһылыктарын, олохтоох нэһилиһнээһини кытта биригэ соромоһоһон үлэлиир сыалы туруорунабыт.

Ол курдук сыл саҕатыгар Нам улуунун дьаһалтатын баһылыга А.Н. Ядрев кыттыылаах, ты хаһаайыстыбатын уонна сорогупка министрствотун араас салаатын, научнай-чинчийэр институтун ученайдарын, сүөһү иитиитин

«Туймаада» ФАПК нөһүө лизингэни туһанан 51,70 мөл. солк. 252 араас мааркалаах трактор, 5 комплект үүт переработкалыыр оборудованиэ, хоргупшуйу үүннөрүр 5 комплект голландскай технология, 1998 сыллаагы халаан ууттан эмсэһэлээбиттэргэ 29 мотуордах оҕочо, 24 массьына, 50 трактор ыһылыһылар;

министерство кадрдары кытта үлэтин күүсэ саҕалаата, спе-

БИИР КҮННЭЭХ ХАМНАСТАРЫН АНААТЫЛАР

Нам улуунун ветеринарнай управлениетын коллектива (нач. Архипов Н.Е.) уопсай муньаарьнан 129 үлэһит биир күннээх хамнаһын улуус 200 сылыгар таһаарыллыахтаах кинигэни бэчээттээһингэ тэрийэргэ уураахтаата.

Улуус тэрилтэлэрэ, хаһаайыстыбалара бу коллектив баччымын өйүүллэрэ наада.

Биһиги информ.

Халаан уута-99

УУ КУТТАЛА УЛАХАН

Быйыл эрдэ биллэрлибитин курдук Лена сааскы уута үрдүк буолла. Ону эрдэттэн бэлэмнээн уонна бумбалааһын көмөтүнэн уу таһымын намтатан, улахан ороскуот тахсыбата.

Бам ыйын 24 күнүгэр туругунан Нам улуунугар сааскы халаан уута улахан буолла.

Ол курдук улуус үрдүнэн 18618 киһиттэн 2824 киһи уу ылар нэһиликтэригэр көһөрүлүннүлэр. Ордук элбэх киһи Үөдэйтэн (900), Партизантан (600), Граф Бизрэгиттэн (681), II Хомустаахтан (330), Арбынтан (338) көстүлэр.

Уу ылар биз нэһиликтэригэр 108 дьэиэни халаан уута ылла. II Хомустаахха 40, Граф Бизрэгэр 31, Партизанна 22, Хамаҕатта 10, Үөдэйгэ 5 дьэиэ ууга бардылар. Итини таһынан Партизанна 2, Хамаҕатта уонна II Хомустаахха биридди социальтыт, Партизанна 6, II Хомустаахха 4 произвожденной объекттар ууттан эмсэһэлээтилэр. Улуус үрдүнэн 6,8 км. усталаах массьына суолун уу алдыатта. Үөдэйгэ 0,5, Партизанна 3, II Хомустаахха 3, Граф Бизрэгэр 0,3 км. массьына суолун халаан уута суурайда.

Улуус үрдүнэн 4 даамба уу анынгар хаалла. II Хомустаахха 5 ынах сүөһү өллө. 482 гектардаах баһыһыны халаан уута ылла.

Дьокуускайтан биллэрэлэринэн билигин даҕаны Жатай-Кангалаас хайатын икки ардынаагы хары төлөрүөй илик. Итинтэн уоһа учайастак уута сүгүн-сарын намтаабат. Өскөгүн уоһа ахтылыбыт улахан хары төлө бардаһына. Нам улуунун территориятыгар сааскы халаан уута өссө үрдүүр куттала билигин да баар.

Бэйэ информ.

Ааспыт 1998 сылга ты хаһаайыстыбатын уонна сорогупка министрствота ты сириин табарынай бородууксуйаны оңорооччуларын сүрүн хайысхаларьгар: ты сиригэр хаһаайыһнааһын көрүүгүттэн тутулууга суох дохоттоох салаалары үрдэтии, сүөһү аһылыгын базатын көнөтэи, «Арктика сыла» программаны олоххо киллэрэи, ты хаһаайыстыбатын бородууксуйатын батары, кооперациялааһыны тэрийии боппуруостара буолбуттара. Ол курдук, чуолаан, сылгы иитиитин сайыннарыны, сизэм үүннэрэр анал хаһаайыстыбалары тэрийии, техниканан, оборудованиеларьнан хааччылыы, ынах сүөһү төбөтүн ахсаанын таннары түһүүтүн тохтоотуу суоллара ыһылыбыттара.

Ааспыт сылтан саҕалаан Президент уонна правительство туруорбут соруктарьгар олохторун ты хаһаайыстыбатын уонна сорогупка министрствотун сүрүн хайысхалара быһаарылыһылар уонна манньк үлэлэр ыттылыһылар:

сири кытары үлэни күүһүрдэр, бурдук хаһаайыстыбаларын сайыннаран, кинилэри техниканан, оборудованиеларьнан хааччылар сыалтан Президент Бйаафьнан сизэм үүннэрэр анал хаһаайыстыбалар тэрилиннэлэр. Бу хаһаайыстыбалар 43,7 тыһ. га сири хаһан, быраһылыбыт сирдэри туһага таһаарылартан үлэлэрин саҕалаатылар:

ты сиригэр ынах сүөһү, сылгы ахсаан өтүгүнэн туруктаах, хаһаайыстыбаннай көрдөрүүлэрин тупсарар инниттэн «Сүөһүнү уһаатыны уонна салгы үкэстиини тупсарар дьаһаллар тустарьнан» Саха Республикатын Президентин Бйаафга улахан төһүүнөн буолуога. Ол курдук Дьокуускай куоракка 20-

департаментин специалистарын итэһнэ улуус тыатын хаһаайыстыбатын табары оңорооччуларын «Ынах сүөһүгэ уонна сылгыга учуоту тупсары, ууһаты, племенной үлэни сорогүтөр дьаһаллар тустарьнан» боппуруоска кэпсэтэн, дьүүллэһэн баран дуогабар түһэрибитэ. Бу дуогабар олохторун улуус 5 нэһиликтэрин баһылыктара уонна 5 ты хаһаайыстыбатын предпрятиелара 1260 төбө ынах сүөһүнү искусствонай сизэмлээһининэн хаһан үлэлиргэ быһааннаһылар, 4 техник-осеменаторы үөрөттөрдилэр, 3 специалиһи хатаан бэлэмнээтилэр. Бам ыйын 1 күнүгэр туругунан улуус үрдүнэн 1534 ынах төрөөтө (ааспыт сылга 460 этэ), 870 ынах буоһатылыһа, ол иһигэр 255 искусствонай сизэмлээһининэн (ааспыт сылга 35 этэ).

Билигин бас билии ханньк баҕарар көрүгүн хаһаайыстыба сүрүннээн бэйэ талан туран дьарьктанар бириэмэтигэр, санаата нымса, баар балаһыаньтан көрөн түргэн быһаарылаах дьаһаллары ылар кыаллытына буолар. Ол иһин айылдаттан бэрилээр дьыл уустук да, табыстаах да усулуобуйаларьгар эрдэттэн бэлэм буолууну быһааннаан олодор наадалаах.

1998 сыллаах халаан уутун содулланын быйылгы сылга хатылаабат курдук хас биридди ыал, салайааччы биридибит эппиэтинэһин өссө төгүл күүһүрдэн бэлэм буолуогун.

С.С. ОХЛОПКОВ, ты хаһаайыстыбатын уонна сорогупка министрствотун сүөһү иитиитигэр департаментин директора

**А.С. Пушкин
төрөөбүтэ
200 сылыгар**

бут. Төрү диетэргит, кэлин кэмгэ дипломат быһытынан эбээһинэһигэр улахан ситиһиилэрэ суох эбит. Голландия хорурола Вильгельм Оранский уна-ханас халыйар идэлээх буолан кэргэнинээн Анна Павловнаһын бэрт эрэйдээхтик, моргуордаахтык олорубуттар. Улуу княгиня өссө арахсын баалааһын убайа тохтоппут. Николай I аймахтарын айдааннарын сөбүлээбэтэ, бу оҕолору иитингэ охсуулаах буоларын сэрэйэрэ. Оттон Геккерен бэйэтин хорюулугар суруктарыгар араастаан хомпуус тыллары кыбытара, ону нуучча ыраактааһыта билэрэ уонна иһигэр киллэрбэт ээ.

Дантес дойдутугар карьерата бачача ситиһиилээх буолбута. Кини Сульц мэра буола сылдьыбыта, онтон салгыы Франция парламентыгар талыллыбыта. 1852 сыллаахха сенаторынан анаанар. Ол сылга кини Николай I кытта көрсүһэр, онуоха нуучча ыраактааһыта эйэстэтик сыһыаннаспыта биллэр. Дьэ кэргэн олоһор да барыта этэнгэ буолар. 1837 сыллаахха кыыстары Ма-

**Поэты өлөрүөхсүт
уонна
книги чугас дьонун
дьылбаларын
туһунан**

тильда-Евгения төрүүр, ол кэнигтэн өссө икки кыыс - Берта-Жозефина уонна Леония-Шарлотта күн сырдыгын көрөллөр. Кэргэниилэр уолга баараллар. Екатерина танараттан көрдөһөн ол дойдуга баар үгэһинэн дьэиттэн хас да биэрэстэ сирдээх часовняга атах сыгыһыах сылдьар.

Саарбаҕа суох, Екатерина кэргэни таптыыр ээ. Оттон Сульцка олоҕо хайдах эргийэн тахсыбытын туһунан этэр уустук. Биллэрин курдук кинини өрүү харчы боппуруоһа моһуоктуура. Сыбаайба кэнигтэн Дантес сыл аайы Гончаровтар дьэ кэргэнэригэр 5 тыһ. солк ылаахтаах эбит, ол эрээри аймахтаа үп өттүнэн кыпчыттарар буоланнар харчы кэлигэ биир оннук ээ.

Кэргэнэ өлбүтүн кэннэ Дантес түөрт оҕотун кытта бэйэтэ хаалан баран бэрт уһун олоҕу өлөрбүтэ биллэр. Кини 1895 сыллаахха 83 сааһыгар сылдьан өлбүтэ, кэргэни 53 сыл аһары түһэн. 1875 сыллаахха Дантестар дьэ кэргэнэригэр сулууспатын түмүктээн баран иһипит аҕата Геккерен төһөн кэлэр. Кини 92 сааһыгар тийэн баран орто дойдуттан араһыта. Ити курдук төлкө бэрт дыктитик быһаарбыт: Пушкин баара-суора 37 эр саастааһар өлбүтэ, онтон кини олоҕун бысыт дьон саастарын моһообуттара.

Сульц куорат историятын үрөтүр обществу баһылыга Луи Видеркер манньыгэ кэсиир:

Биһиги куораттыт Россияда Пушкин өлүүтүн кытта сибээстээх трагическай түбэлтэнэн биллэр. Ол гынан баран нуруоттары манньк кутурданнаах түгэннэр холбууллар. Мин ааспыт сэрингэ өр кэмгэ нуучча билэнигэр сыһытым. Фашистар Эльзаһы оккупациялаан баран эдэр уолаттары Илинги Фронга ыһыпыттара. Биһиги сэриллэхэр туһунан буолбакка, түргэнник билээн түбэлтэргэ дулуһарбыт. Мин билэингэ сылдьыбыт сылларбын, боростуой нуучча дьон биһиэхэ сыһыанын хаһан да умнуом суоҕа. Кинилэр биһигини аһыналлара, хайдах сатанарынан көмөлөһөллөрө. Нууччалар - дыкти дьоннор. Ол иһин буолуоҕа — Россияда Пушкин курдук гениальной поэттар баар буолаллара.

«Труд» хаһыакка 1999 с. олунньу 5 күнүгэр бэчээттэмит Н. Шевцов ыстатыйатыттан быһа тардан В. Касьянов тылбааһа

**ПУШКИН
ЭДЭРИГЭР
ӨЛБҮТЭ.
ДАНТЕС
ҮЙЭТИН
МОНООБУТА**

Нуучча улуу поэтын олоҕун тиһэх сыллара Голландияны кытта сибээстээх. Ол курдук кини дуэльга өлөрдүү бааһырдыбыт Дантес Голландия Россияда посол барон Геккерен иһипит уола буоларын оскуола ыскаамыйатыттан билэбит. Ону таһынан император Николай I балта улуу княгиня Анна Павловна принц Вильгельм Оранскийга кэргэн тахсыбыта. Принц кэлин Голландия хорюулунан буолбута. Нуучча ыраактааһыта балтын уонна күтүөтүн кытта өрүү сибээстэһэрэ, биир күн кини Пушкин өлбүтүн туһунан биллэрбитэ.

Дантес иһипит аҕата барон Луи Борхард де Геккерен дуэль буоларын саҕана 45 эр саастааһа. Кини дипломатическай карьерата бачача ситиһиилээхтик саҕаламмыта. 1826 сыллаахха кини Санкт-Петербурга Голландия посланигынын быһытынан кэлбитэ. Оттон 1836 сыллаахха Дантес кини иһипит уолунан ааттаммыта. Геккерен Дантес кытта 1833 сыллаахха соһуччу билсэн турардаах. Оччолорго барон уопускатын кэнигтэн Россияда төһөн испитэ. Германия биир куоратыгар гостиницага олохсуйан баран кини Россияда баран иһэн ыалдыа сытар француз офицера баарын билбитэ, ол Дантес ээ. Геккерен Санкт-Петербурга диэри аргыстаһарга этин көтөхпүтэ, 1833 сыл алтынныга «Николай I» борохуотунан Россияда кэлбиттэрэ.

Дантес төрү Россияга дьулуспутай? Оччолорго кыранысса таһынааһы эдэр дьон олохторугар тустаах миэстэлэрин булбакка атын дойдуларга тийэн сулуусаҕа кириэллэрэ үгэс буолара. Геккерен Дантеска интэриэһэ аныгы тыһынан эттэххэ эр кини эр киһиэхэ айылҕа сокуонугар сөбө суох сыһыаныттан тахсыбытын сабаҕалыыллар. Пушкин секундана Дантес быһаччы эһипиттээһэ: «Геккерен педераст

этэ, Дантес күнүүлүүрэ, ол иһин Пушкин дьэ кэргэни кытта ирсийиннэрбитэ».

Пушкин Дантес кытта дуэлын туһунан бэрт элбэхтик суруллан турар. Ол иһин биир түгэни эрэ манна бэлиэтиэххэ сөп: 1837 сыл тохсунньу 10 күнүгэр (дуэль буолуон чугаһыгар) Дантес бары соһуохтарын иннигэр Пушкин кэргэни биригэ төрөөбүт эдьийин Екатерина Николаевна Гончарованы кэргэн ылбыта. Поэт сыбаайбаҕа сылдьыбата, Наталья Николаевна баара эбит.

Дантес поэт кэргэни кытта эрийсэр байэтэ төрү эмискэ кини эдьийин кэргэн ыларга быһаарыммытай? Сорох историктар этэллэринэн кини Пушкин кытта дуэльтан куттанан, куотан итинник быһаарыммыта диэн. Биир версия быһытынан ыраактааһы ирсээни таһаарымаары Екатерина Гончарованы кэргэн ыларга күһэйбит.

Дуэль кэнигтэн чэпчэкигит бааһырдыт Дантес байыаннай суут биригэбэринэн чыһна, нуучча дворянинын аата быһыллар уонна саллаакка тийэ намтаһыллар. Ол туһунан «Русский инвалид» хаһыакка бэчээттэммитэ. Аһыйах нэдиэлэнэн кини Россиятан холдоһоллор. Дантес кэргэнинээн Эльзас провинциятыгар баар Сульц куоракка көһөн тийэллэр. Манна Дантес өбүгэлэрин имениета баара.

Голландия хорурола Дантеска улаханник кыһыһар. Биир үксүн дуэльга Пушкины өлөрбүтүтэн буолбакка, кини Голландия гражданина буолан баран Россия армиятыгар офицерынан сулууспалааһыта буруйга турбут. Ол курдук голландкай конституция быһытынан кини граждана омок сэриллэригэр сулууспалыыллара көнүлүмэстэ эбит.

Геккерен чаһынан эттэххэ дуэль кини Россиятан барарыгар төрөстөөх түгэнинэн буол-

ПУШКИН

Араас дыкти көтөрдөрү Сүүрүк, хоһуун кыыллары Суруйара, кэсиирэ Хоһооннорго холбуура.

Кылбаа манган кубаны, Хоодуот хорсун хотойу, Ырыа ылыыр чыычааһы Хоһооннорго холбуура.

Сүүрүк хоһуун хахайы Куттас манган кубары, Кугас өйдөөх тиингээни Хоһооннорго холбуура.

Сандаарыйар көмүс күнү Унаарыйар түүнгү ыйы, Чыпчылыгнас сулустары Хоһооннорго холбуура.

Ити кэрэ айылданан Остуоруйа айара Оҕо-аймах дууһатын Утүөбэ ыгырара.
Лена СОЛДАТОВА, 6 кылаас, I Хомуस्ताах орто оскуолат

ПУШКИННА

Эдэркээн Пушкиммыт Эрчимнээх тылларын, Эдэркээн сүрэхпинэн Эрэллээхтик ылынабын.

Тапталга сүгүрүйэр Талааннаах тылларын, Тапталлаах киһибэр, Таайтарыаһын баҕардым.

Довотторугар туһаайыт Дорвоонноох тылларын, Дууһалыын туойаммын Долгуйан тиэрдэбин.

Чулуукан суруйааччы Чуор, сыгыты тылларын, Чуумпуран олорон Чигник өйбөр хатыбыһын.

Үйэлэр тухары аатырдын Үтүө-мааны тылларын, Үгүс киһи тубустун Үтүө холобур огостон.
Сардаана ШАРАПОВА, 10 кылаас, I Хомуस्ताах орто оскуолат

**УРУДЭЭТИН
ӨРӨҮӨ**

Улуу нуучча нуруотун Удуукаһаах поэтын Умуллубат айымньыларын Умсугуйан аахтым мин. Оҕону кэрэхсэтэлэр Остуоруйа геройдара, Сүргэни көтөбөллөр Баай тыллаах хоһоонноро. Сүрэйи эһиэтэллэр Уохтаах таптаа тыллара, Санааны сэргэхситэллэр Дьобуһунаах поэмалара. Үйэлэргэ аарылыннын Улуу Пушкин поэһит, Үрдээн истин өргөйө Үтүмэн өр сыллара.

УЛУУ ПОЭМ

Пушкин - билин, Пушкин - үөрэх Оо, сайда тур Улуу поэт! Билэр эйигин - Сир иһэ, Билэр эйигин - Аан дойдун. Кэргэни кэрэхсэтэр Сүрэйи тапталын Биһиэхэ уурбуккун, Биһиэхэ анаабыккын. Үтүөнү үксэтэр Үтүмэн баай тыллаах Умуллубат айымньыларын Умсугуйан аарабыт Уруй - улуу Пушкин! Айхал - 200 сылыгар!
Аида ЕГОРОВА, 6 кылаас, I Хомуस्ताах орто оскуолат

**ПУШКИНЫ
ТЫЛБААСТААН
ХОЛОНОЛЛОР**

КЫҢЫНҢЫ

Будулдан туманы быһынан Ийданабыт сандаарар, Чуункук толоону сырдатан Санаарыбы уотун ыытар. Кыһыңны чүчкүк суолунан Тройка төкөйө сүүрэр, Чуораанчык биир кэм тыаһынан Салгытарды чугдаарар. Туох эрэ чугас иһиллэр Дьаамсык санныыар тойугар: Биитэр дохсун көрүлээһин, Биитэр сүрэх аһытын. Уоттар, дьэилэр көстүбэттэр, Түн сир эрэ түбэхэр... Эриэн эрэ биэрэстэлэр Миигин да көрсүһэллэр.
МОСКВИТИН Владислен

ДЭРИЭТИННИК

Ваня сордоох куттас этэ. Киһээ хойут дьэитигэр Кутталыттан тиритэн Кытлаабыһынан тизтэйэр. Ваня нэһиилэ тыыммаһытыр Охтор, нэһиилэ сүүрэр. Киһи уңуобун быһыһыгар Ким эрэ уңуох кирэр. Ваня эмискэ тохтуу биэрэр Танараа!. Саныыра арааны. Бу кырдык уңуобу кирэр Хаан айахтаах абааһы Соруун, кырабын, мөлтөхпүн Абааһы сизбэ миигин, Киһи уңуобуттан арай мин Буору ылан сибээтэрбин. Тугуй? Абааһы буолбатах. Абаккаран дьэ өйдүүр: Иннигэр ыт харанаҕа Арай уңуох көмүллүүр.
ПУХОВА Оксана

САРСЫАРДА

Кытархай саһарбанан Илин халлаан бүрүлүннэ, Өрүс уңуор сэлэһиннээбэ Бүтэһик уот умулунна. Сарсыардаангы сиигинэн Сибэккилэр суунулар.

Хонууга сүөһү үөрэ Оргуудук уһугунна, Уп-үрүн туманнар Былыты тэгнэ усталлар, Кус-хаас үөрдэрэ Хонууга тахсаллар.

Дьон уһуктан Ходуһаҕа тизтэйэр, Күн тахсан Ийэ сир уһуктар.
КУДРИН Миша

СУОР СУОРГА

Суор суорга көтөн кэлэр, Суор суорга эймэнэр; Суор! Ханна баран эбиэттибит? Ону хантан билэбит? Суор суорга эппиэттэбит: Билэбин, доһор, баар эбиэт; Ыраас хонуу ортотугар Өлбүт бухатыр сытар. Билэр арай моһоһолчоон, Билэр хара соһоһоочоон, Билэр арай эдэр хотун, Кимтэн, туохтан өлбүтүн. Моһоһол чаранга көппүт Соһоһоу өстөөх мииммит Хаһаайка кэтэһэр сэгэрин, Тыһынаах эргийэн кэлэрин.
НОВГОРОВОVA Наина

Нам сэлээннээтэйгэр 12-13 сыйлаафта быраангыр суол икки өттүгэр мелиорация уутун кыйа 100-төн тахса ыала огуруот учаастактарын түнэшийтэрэ.

Суол ханас өттүгэр «Кустук» дьон ааттаах огуруоту үүннээр табаарыстыбага 10-тан тахса сыйлаафта бастакы кыра дьээ туллан ыал көһөн, ол сайынтан ыла хортуоппуй үүннэриитэ сагаламмыта.

Ити көмтөн ыла утуу-субуу 30-ча ыал учаастактарын күрүөлөөн-хаһаалаан, дьээ-уот туттан барыттара. Кинилэртэн сүүрбөччөни эрэ кыйбат ыал көһөн тахсан, сайынны кэмгэ огуруот аһын, хортуоппуй үүннэринэн дьарыктаммыттара.

Манна олороочулар бары кэ-

билиитэлэрин, түннүктэр араамаларын, эргэ буочукалары уордулар.

— Мийиттөн 30-ча сыйлаафта атыыласпыт, туһатыттан тахсыбыт суораммын, киһи соһуйуоҕа, террасам остуолун алдынан бүппүт ыскаатарын ылбыттар. Ити туох өйдөөх-санаалаах дьон сыйдыбыттарын ырылыччы көрдөрөр - диір «Кустук» олохтооҕо, улуус бочуоттаах гражданина, тыыл ветерана Ксенофонов А.И.

Кини ыала, оройуон прокурурунан, райсовет исполкомун председателин солбуйааччынан өр сыйларга өткүлэ суох үлээлэбит, киһи сэмэйэ, чизһинэйэ, көнөтө Крылов П.Г. хатааһыннаах аһын алдытан киирэн малын-салын

кэбилэнэллэрэ.

Оҕолорум уонна сиэннэрим биір саастыылаахтар! Өйдөнүн, бэйэ бодоһутун тартыһын. Кырдыаҕаһы, кыамматы, ыарыһаҕы атаҕастыгыр танараҕа айыы буоларын умнуман.

«Кустук» учаастакка СР үтүөлөөх враһа Макарова В.И. сайылык дьэтин түннүктэрин үлтү сыспыттар, оһоһун билиитэтин «сойбоппуттар». Улуус кырдыаҕас учууталырыттан биір дьэстэрэ Мурунов Е.Д. дьэтин, террасатын түннүктэрин алдыаппыттар. Малың-салын күөрэ-ланкы ыспыттар. Гараһын аһын алдытан киирэн эргэ да буоллар туттар тэрилин «бурҕаппыттар».

Педагогической үлэ ветеран-

Эрэйдээх этигэс

КЫРДЫАБАСТАРЫ, КЫАММАТТАРЫ АТАБАСТАТЫ МАН

риэтэ Аҕа дойдун сэриитин кыттыылаахтара, тыыл ветераннара, пенсионердар, инбэлииттэр, сэрии оҕолоро кырдыан, буорайдыбыт. Сэрии уонна сэрии кэннинээҕи кырымчык олох, ыарахан хара үлэ доруобуйабытын кэбирэһит дьон буоллаахпыт. Бары да 70 саастыгыр үктэммит, сорохпунт 80-тан тахсыбыт кырдыаҕастарбыт. Ону баара кэлин сыйларга туораттан сыйдыар оҕолор уонна дьон сүгүн олордоллоруттан аастылар.

Ааспыт сайыннарда буор бөрөнү хаһан, сүгэн-көтөһөн, ууну кутан, көрөн-харайан үүннэриит огуруоппунт аһын түүн-күнүс уораннар, теплицаны алдытан, малбытын-салбытын сойботон үгэс ороскуока тэһитилэр, доруобуйабытын эһи мөлтөттүлэр. Аны аһа баран күһүн-саас көспүһүт кэннэ дьэлиэри кэрийэ сыйдыан түннүктэр таастарын алдыталлар. Холодуошкаларга киирэн малы-салы, таһаһы-сабы ыһаллар-тороһолор, уораллар. Иһити-хомуоһу үлтү сыһыаллар. Кырдыаҕас дьонго туох баайа-дуола кэлиэй. Суох бөҕө буоллар дии. Ону ол диэбэттэр, син биір хара дьайыларын тохтоппоттор. Сэрэйдэххэ кылааты көрдүүлэр быһыылаах.

Ааспыт сайыннарда уоруу түбөлүктэрин ис дьыала отделигар үгэһөн көрбүһүт, сорох көстүбүт да буруйдаахтар миэрэ-лэммиттэрэ иһилибит. Уорбуттарын күн бүгүнүгэр диэри тоннорө иликтэр. Үгэ дьыала кыйан арыллыбакка таах хаалар. Сорох оҕолору бэйэбит тутан милицияҕа киллэрбиһит да түмүгэ көстүбэт.

Ааспыт күһүнүттэн сагалан «Кустук» уонна «Сайылык» учаастактарын дьэлиэрин, тутууларын алдыаты, халааһын өссө күүһүрдэ. Биір даһын бүтүн түннүк ордубата. Кэрийэ сыйдыан барытын үлтү сыстылар. Оһохтор

ыспыттар. Иһити-хомуоһу, түннүктэри үлтү сыспыттар, уорбуттар.

Улуу нуучча норуотун соҕотох бэрэстэбииттэлэ, үлэ, тыыл ветерана Курамшин М.Б. кэргэнинээн, оҕолорунан, сиэннэринээн огуруот аһын, хортуоппуй үүннэрэн биһигини кытта эйэ-дэмнээхтик «эн-мин» дэһэн олоһуһу ханна баарый? Мас көнө, рабочай, слесарь идэлээх сэмэй пенсионер дьэтин, күлүктүн түннүгүн алдыаппыттарын, түннүктэрин араамаларын, малың-салын уорбуттарын бэри дьон бэркиһиир, сиргэ тийэй кэлэйэр.

— Ама да бу орто дойдуга бэрэздэгэ суох, сидьин, ыртаах дьоннор баалларын иһин, кимиэхэ да мэхэйдээбэт дьэтин-уоту, иһити-хомуоһу илэ өйүнэн сыйдыар киһи санаата буолан хайдах үлтү сыһыа турдаҕай? — диір Марат Борисович.

Сайылыктары алдыаты, уоруу тустарынан Аҕа дойдун улуу сэриитин инбэлиитэ, улуус бочуоттаах гражданина Колесов Михаил Яковлевич маньыгы эттэ:

— Алдытылаах, өлөрүүлээх-өһөрүүлээх, уордаах сэриигэ, Ийэ дойдун көмүскэлигэр, саа-саадаах тутан кыа хааммын тохпунтум үйэ анарыттан ордук кэм буолла. Эйэлээх олоһу тутууга бэйэбин харыстаммакка үлээлэбитим. Кыһалдылаах олох оскуолатын аһаммын, мутугунан быраҕар мунур үйэбэр дьонум-сэргэм барахсаттары хомоһунтун-хоргутуннарыбын ыһыттым.

Саас ыраатта, 90-с хаарбар үктөнним. Бу орто дойдуга айартан-тутартан, үлэлиртэн-хамсыртан ордук дьол, дуоһуйуу суох. Ханькы хара санаалаахтар киһи онорбутун үрэйэллэрин, алдыталларын, уоралларын-талыыларын санаатахпына санаам тийибэт. Өйдөөтөхпүнэ өйүм хоппот.

Арай уоттаах сэрии сағана, киһи дьон дьон тыла тахсыбат, хаанымсах фашистар ити курдук

нара, үтүө саастарын эдэр көлүөнэни иитиигэ-үөрэтиигэ анаабыт М.П. Максимов кэргэнинээн норуот үөрэҕиритин туйгуна Е.П. Корякинаһын харыларын күүһүнэн, хара көлөһүннэринэн, кырдыар саастарыгар нус-хас сайылаары туттубут дьэлиэрин, күлүлэлэрин түннүктэрин тааһын кыраалаабыттар. Холодуошкаларын иһигэр уурбут таһастарын-саптарын, иһиттэрин-хомуостарын тусаһа ортооттар таһааран күн-ый ыһаҕа онорбуттар. Манькы испиһэҕи төһө баҕарар салгыахха сөп.

Аны суол хоту өттүнээҕи сайылыгы көрүбүт. Манна да 10 ыал дьэтин, террасатын түннүктэрин үлтүрүһүттэр.

Кинилэр истэригэр сэрии инбэлиитэ, үлэ ветерана, 80 саастаах аарыма кырдыаҕас Колесов М.Я., сэрии, үлэ ветерана, пенсионер Прокопьев П.Х., тыыл, үлэ ветерана, пенсионер Пестерев М.Е., тыыл, үлэ, спорт ветерана Ли-Фу С.И., инбэлиит, элбэх өрүлөөх ийэ Осипова М.Г., үлэ ветерана, пенсионер Рожин Д.А. о.д.а. бааллар. Кинилэри таһынан манна олоһор эдэрдэр дьэлиэрин тумнубатахтар.

Хара санаалаахтар икки учаастакка 20-н тахса ыал дьэлиэрин алдыаппыттар уонна уорбуттар.

Икки сайылык олохтоохторо, олоһор ортолоруттан сэрии, тыыл, үлэ ветераннара, пенсионердар, инбэлииттэр айгыраабыт доруобуйаларын тупсарынар, тийиммэт-түгүммэт билинчи кэмгэ кыра да буоллар хара таһаарынар учаастактарыгар баар бас билэр тутууларын, малларын-салларын, улуус, Нам селотун дьаһалталара, ис дьыала отдела, суут, силиэстийэ органнара уорар-талыыр, алдыатар, кинилэри атаҕастыгыр дьонтон араҕаччылаахтара дьон эрэнэллэр. Онтон төрөһүттэр оҕолорун хонтуроллуулара, өйдөтөллөрө наада.

26 эмсэҕэлээччи аатыттан В. СЫРОМЯТНИКОВ

Урут суруллубукка төхтөрүүү

БАРЫБЫТЫГАР ҮӨРЭХ БУОЛЛУН

Бям ыйн 6 күнүгэр бэчээттэммит «Киһи кырбанар - дьыала тэриллибэт» дьон ыстатыйаҕа хоруй быһыытынан икки сурук киирдэ. Үөһэ ахтыллар ыстатыйа сорох өртүгэр дьингэ суохтарынан көнөрүү (опровержение) быһыытынан ааҕаччы болдомтотугар таһаарабыт.

«Нам улуунун «Энциэли» хаһыатыгар б.д.в. бям ыйн 6 күнүгэр «Куйаас» рубрикаҕа «Киһи кырбанар - дьыала тэриллибэт» дьон кимэ биллибэт Никольской олохтообун ыстатыйатыгар Нам ИДьУО-тун сотрудниктара Никольской олохтообун Жиркову Шарпов уонна Бугаев кырбаабыттарыгар бэрэбиэркэ ситэтэ суох барар дьон этиллибит. Бу ыстатыйа Нам ИДьУО үлэтин кэлтэй биір уонна мөлтөх өттүнэн сырдаппыт. Манна даһатан эттэххэ хаһыакка таһар ИДьУО сводкаларыгар бастакы бэрэбиэркэлиир эрэ матырыйааллар бэриллэллэр. Ол иһин Шарпов Жиркову кырбаабытыгар сайылыгынан киирдэ дьон ыһылыбыта. 1999 с. муус устар 11 күнүгэр бу сайылыгынан бэрэбиэркэ сулууста-та ылаатын РФ ХК 112 ыстатыйатынан холубунай дьыала тэриллибитэ. Билигин силиэстийэ ытыылар.

Ыстатыйа Жиркову уонна Нератов кырбааһын Никольской, Партия аттыгар сыгылары уорууну кытта сибээстээх буолуон сөбө ахтылыбыт. Дьин иһигэр Орто Арыы дьон сиргэ икки сыгыны ытан өлөрүгэ тэриллибит холубунай дьыала уорбаллар дьон билиинилэр, бу Шарповка хайа да өттүнэн сыһыана суоһун даһастыгыр. Оһон бу түгэһгэ чуолкайдатаах даһанайдар ааҕаччылары сыһа өйдөбүгэ киллэрбиттэр, ИДьУО аттарытыгыгар охсууну онорбуттар. Инникитин кимэ биллибэт, бу түбэлтэ «Никольской олохтооһо», дьон анонимнай дьон ыстатыйаларын бэчээттири таһыла суоһунан ааҕабыт.

Бүгүн маасабай информация көрүңгү уонна быраабы харыстыыр органнар биһиргэ өйдөһөн, өйөһөн үлэһиллэр эрэйиллэр, инникитин манькы өйдөмөт түгэһнэр тахсыахтара суоһу дьон эрэнибит.

ПАВЛОВ М.М., Нам ИДьУО начальнига, милиция подполковнига

ИККИ СУРУК ЫСТАТЫЙАҒА ХААРЫЫЛЫБЫТ С.М.ШАРАПОВТАН КИИРБИТЭ.

«Бастатан туран этигэһин бағарабын, хаһыакка тахсыбыт сурук миһигин баһаағырдар эрэ инниттэн суруллубут. Биллэн турган бэйэбин олох сыһата-алыһа суох киһибин дьон санамаппын. Бу орто дойдуга киһи сыһата-хаалтыта ханна барыай.

Иккиһинэн, ити суруллубут кырбааһыны дьыала тутатына тэриллибитэ, силиэстийэ бара турар. Арыгы дьайыытыгар тахсыбыт түбэлтэттэн бэйэм наһа дьон кэмсинэбин, хомойобун. Алдынан, тэмтэрийэн биэрбиһпэр ааптын-суолбун түһэрэ сабыр, билэр дьоммун утары туруорар санаалаах дьоннор бааллар эбит.

Үсүһүнэн, хантан туох санааттан миһигин сыгы өлөрүтүгэр уорбалаабытын өйүм хоппот. Арай өс хоһоонугар этиллэрин курдук: «Сорохтор бэйэлэринэн атын дьону холууллар» дьон тыллар сурук авторыгар сыһыаннааҕа буолуо дуо?

Төрдүһүнэн, саамай хомойорум уонна кэлэйэрим ити автор туораттан мин арабын хаарыйыта буолар. Кырдыаҕас, үлэ, тыыл ветеранын сыһыанан сыгытын буор-босхо көрдөрөн олоһор дьэбит. Онуоҕа Нератов И.А. бэйэтэ да соһуйа биллэ.

Түмүкүгэр, ыстатыйа авторыгар Фома Кузьмич Протопоповка хаһыат нөһүө мин хаһан да дьону эмиир, атаҕастыгыр идэм суоһун этиэм этэ. Эн, ара саастаах киһи быһыытынан, миһигин эрэ сэмэлээн, мөһөн суруйбутуң буоллар туоһу да дьон хом санаам суох этэ. Очотугар кырдыгы суруйдум диір буоллаҕына ааккын-суолгун төбө суруйбатың. Бу сыһа-хаалы суруйуң бэйэң суобакар хаалың.

Сергей ШАРАПОВ

ЫСТАТЫЙА АВТОРА Ф.К.ПРОТОПОПОВ РЕДАКЦИЯҒА БЫҒААРЫТЫТТАН:

«Бастатан эттэхпинэ И.А. Нератов, мбх өрүлөөх ара, улахан-кык кырбанан баран милицияҕа дьыала биэрэһитин дьэбитин иһин суобаһын буолбакка, атаҕастанан баран дьыалаһат эбит дуу дьон санааттан суруйбутум.

Иккиһинэн, сыгылары өлөрүтүлэргэ күһүкүтүтэн күн бүгүнүгэр диэри биір да киһи көстөн сууттан иһигиттэн абаран суруйбутум, бағар, милиция өттүттэн буруйдаағы булууга күттүөннээх үлэ бараарай дьон санааттан. Маньаха С. Шарповы чаччы уорбут диэбэтэҕим, Нератовы кырбааһынын сүрүн биричиһинэ буолуо дьон сағараабытым. Кэлин биллибитинэн, кырдык С. Шарповы буруйа суоғар алға суруйбут эбиһин, оһон бу инникитин кимтэн быраһтыгы гынарыгар көрдөһөбүн.

Үсүһүнэн, С. Шарпов аратын хорутуур санаам төрүт суоға. Кинилэргэ туһаны ағалар киһини Нератовы кырбаабытыттан кыһыйан суруйбутум. Оһон баһаағырдар санаам ханан да суох этэ дьон өссө төүгэ чикэтэбин. Төһөтүн да иһин бэйэ билэр киһитин улахан төрүэтэ суох кырбааһын таһыны да, кинилэри билэр да дьонго хайа да өттүнэн сатамныта суох суол.

Инникитин мин өттүбүттэн манькы сыһа-хаалы таһсыа, хатыллына суоға дьон редакцияны эрэннэрэбин.

Ф.К.ПРОТОПОПОВ

РЕДАКЦИЯТТАН:

Үөһэ бэчээттэммиттэн көстөрүн курдук бям ыйн 6 күнүгэр тахсыбыт ыстатыйа туһааннаахтар өттүлэрииттэн биллэр харданы ыла. Тута этигэххэ наада, бу ыстатыйа анонимнай буолбатах этэ, автор Ф.К.Протопопов Российской Федерация «Маасабай информация көрүңгүрүн туһунан» Сокуон 41-с «Конфиденциальная информация» ыстатыйагыр олоһуран аатын-суолун эппэккэ псевдонимынан бэчээттиргэ көрдөспүтэ, ол киһи сокуоннай бырааба. Ол ээрэри бу түбэлтэ бэйэтэ да билиммитин курдук чуолкайдатаах даһанайдарга олоһуран суруйбут. Маньаха биһиги өттүбүттүн уруккуттан биһиргэ үлэлэһэр авторбытыгар толору итэҕэл бэриллэн бэрэбиэркэ оһоһуллабатаҕа. Итини этэн туран С.М.Шарповтан редакция эмиэ быраһтыгы гынарыгар көрдөһөр.

Мань этэн туран биір суолга тохтуоу бағарыллар: кэнники кэмгэ арыгылааһын тэнийбитэ, ону тэнгэ дьон баайыгар-дуоһугар суудайы үүнэ-төһийнэ суох элбэбитэ барыбытын абардар, манна обществово бүттүүн туруннааһына эрэ туох эрэ үтүө уларыһылар тахсыахтарын бары бэркэ билэбит. Ол иһин бэчээт нөһүө бу түктэри быһыыларга эйэлэспэт быһыыны-майгыны дьон-сэргэ ортоотугар олохтууру сүрүн сорокпунан аағынабыт.

Үөһэ ахтыллыбыт түбэлтэ Сергей Шарпов «орто дойдуга сыһа-халты ханна барыай?» дьон эппитэ биһигэ да сыһыаннаах буолуон сөп. Итини этэн туран инникитин биһиги автордарбыт дьингэ чаччыга олоһуран суруйалларыгар баға санаабытын биллэрэбит.

БИЛЛЭРИИЛЭР РЕКЛАМА

МУП ФАПК «Нам» принимает от населения мясо говядину, свинину. Цена договорная.

В связи с открытием магазина МУП ФАПК «Нам» в городе Якутске, МУП ФАПК «Нам» приглашает к деловому сотрудничеству крестьянские хозяйства, коммерческие структуры, народных умельцев для реализации товаров, изделий. С условиями сотрудничества обращаться в дирекцию МУП ФАПК «Нам».

Дирекция МУП ФАПК «Нам»

«СААС - 99» ДЬААРБАНКА

Ыам ыйын 29 күнүгэр улус кинигэр оҕуруот ыһааччыларга, саад оҕордооччуларга анааллах, норуот маастардарга кыттыллаах «Саас-99» дьаарбанка ыттыллар. Ыттыллар сирэ: Нам с., палаточнай городок Сарсыарда 10 ч.

Комиссия

ПОРЯДОК УПЛАТЫ ПОДОХОДНОГО НАЛОГА с 1 АПРЕЛЯ 1999 ГОДА

В связи вступлением в силу Федерального закона «О внесении изменений и дополнений в Закон РФ «О подоходном налоге с физических лиц» от 31.03.99 № 65-ФЗ и в соответствии со статьей 23 и статьей 45 части 1 Налогового кодекса РФ налогоплательщик обязан самостоятельно исполнять по уплате налогов и платежей в случае определения законодательством прогрессивных ставок по зачислению по уровням бюджетной системы.

Исходя из выше изложенного, налогоплательщик самостоятельно производит перечисление начисленной суммы подоходного налога по уровням бюджетной системы.

На территории Республики Саха (Якутия) определен следующий порядок зачисления подоходного налога:

* 3% на счета 40102 «Доходы Федерального бюджета», открытые в органах Федерального казначейства;

— далее по прогрессивной ставке на счета местных бюджетов.

Подоходный налог с облагаемого совокупного дохода, полученного в календарном году, взимается по следующим ставкам:

Table with 3 columns: Размер совокупного облагаемого дохода, Ставка налога в % в календарном году, Ставка налога в бюджетах субъектов Российской Федерации.

По подоходному налогу, начисляемой и перечисляемой до 01.04.99 производится перерасчет по бюджетам, т.е. в текущих платежах уплачивается недонимка по федеральному бюджету.

Налоговая инспекция по Намскому улусу

Бу дьыл ыам ыйын 20 күнүттэн Нам улуугар автобус бары маршруттарыгар төлөбүрү суох айан нэһилиэнньэ манньк категорияларыгар керүүлэр.

Бастакы группалаах инбэлинттэр уонна кинини арыаллааччылар.

Иккис, үһүс группалаах инбэлинттэр.

Инбэлинт оҕолор уонна кинини арыаллааччылар.

Инбэлинттэр сыллаабы уунуостарын төлөбүт буолахарына босхо айанныллар.

—Тыыл ветераннара

—Улэ ветераннара

—Турааччы көһүтүн кыттыылаахтара

—Улууэ бочуоттаах гражданныра

—Политической репрессияга эмсэһэлээбиттэр

—Туой Хайа көһүтүн кыттыылаахтара

—Сэри ветераннара

—Сэри кыттыылаахтарын уонна сэригэ албуттэр оҕдоболоро

—Герой ийэлэр.

Хос быһаары: талонунан айаннаһын бу кэмтэн тохтотуллар. Онон инники ааттамыт категориялар айанныргытыгар дастабыранныабытын кордоруохтааххит.

Социальной харалта управлениета

Утерянны паспорт на имя Гоголева Алексея Алексеевича, тех. паспорт на Москвич-2140 на имя Гоголева Алексея Степановича считать недействительным.

НАМСКОЕ ГЕНАГЕНСТВО СК САПИ ПОЛИС ИМЕЕТ ПУТЕВКИ:

1. Лингвистический центр объявляет набор учащихся 7-10 классов в молодежный, учебно-оздоровительный лагерь дневного пребывания, продолжительность 6 недель, г. Якутск.

2. Лингвистический центр организует детскую площадку для учащихся 1-5 классов, продолжительность 20 дней, г. Якутск.

3. Санаторий «Строитель» — 24 дня, Мать и дитя.

4. Санаторий «Океан» — 21 день.

5. Курорт «Садгород» — 21 день, Мать и дитя.

6. «Амурский залит» — 24 дня.

7. Санаторий «Моряк» — 24 дня, Мать и дитя.

8. Шмаковские курорты:

а) Санаторий «Жемчужина» — 24 дня.

б) Санаторий «Изумрудный» — 24 дня.

в) Дом отдыха родителей с детьми «Седанка» — 12 дней.

По всем вопросам обращаться: с Намцы, ул. Чернышевского, 12. Намское генеральное агенство СК Сапи полис. Телефон 22-1-90.

Администрация СХПК «Урун Ас», коллектив маслодельного завода выражают глубокое соболезнование мастеру маслодельного завода Корякиной Альбине Егоровне по поводу кончины любимого отца

КОРЯКИНА Егора Егоровича.

Күндү таптыр ийэбит улэ, тыыл, Сангаар шахтатын ветерана

ПРОКОПЬЕВА Акулина Александровна

бу дьыл ыам ыйын 18 күнүгэр соһумардык, хомолтолоохтук элбүтүнэн бары билэр дьоммутугар дириг кутурбаммытын биллэрэбит.

Кыһа, уолаттара, күтүэтэ, кийитэ, сиэннэрэ

Күндүтүк саныыр эдьий-битин

ПРОКОПЬЕВА Акулина Александровна

72 сааһыгар соһуучу өлөр өлүү биһиги кэккэбиттэн былдыабытын уолугар Максимга, кыһыгар Катяга, күтүэтүгэр Валерага, сиэннэригэр дириг кутурбаммытын биллэрэбит.

Салбантан Проккопьевтар, куораттан Аммосовтар, Тенгултэн Макарова

Истинник саныыр, ытыктыр тыыл, улэ ветерана

ПРОКОПЬЕВА Акулина Александровна

күн сириттэн олохтон барбытынан оҕолоругар, сиэннэригэр, аймахтарыгар тапталлаах кэргэнэ, ийэлэрэ, эбэлэрэ педагогической улэ ветерана

Советской уулусса ыаллара: Баишевтар, Протопопова, Винокуровтар, Проккопьевтар, Сыромятниковтар, Петровтар

Нам улуунун киин балыһатын, Намнаабы тубдиспансер коллективын уонна кырдыабаастарын сэбиэтэ өр сылларга ситиһилээхтик санитарканан үлээбит тыыл, улэ ветерана

ПРОКОПЬЕВА Акулина Александровна

соһумардык күн сириттэн барытын таптыр оҕолоругар, күтүэтүгэр, сиэннэригэр, аймахтарыгар дириг кутурбаммытын тиэрэбит.

Салбантан Проккопьевтар, куораттан Аммосовтар, Тенгултэн Макарова

ытыктыр Екатерина Максимовнаба, кэргэнигэр Валерий Афанасьевич Обуховтарга, тапталлаах ийэлэрэ, эбэлэрэ, улэ, тыыл ветерана

ПРОКОПЬЕВА Акулина Александровна

күн сириттэн хомолтолоохтук өлөн туораабытыгар дириг кутурбаммытын тиэрэбит.

«Киэргэ» коллектива Атласовтар, Спиридоновтар

Нам улуунун ис дьыала ветераннарын сэбиэтэ, тыыл, улэ ветерана

ПРОКОПЬЕВА Акулина Александровна

ыам ыйын 18 күнүгэр хомолтолоохтук элбүтүнэн оҕолоругар, кийитигэр, күтүэтүгэр, сиэннэригэр уонна чугас аймахтарыгар дириг кутурбаммытын тиэрэбит.

Нам улуунун Ис дьыала отделын ветераннарын сэбиэтэ

Нам улуунун олохтооһо, улэ, тыыл ветерана ытык-мааны кырдыабысты, ыал-быт

ПРОКОПЬЕВА Акулина Александровна

соһумардык элбүтүнэн уолугар Максимга, кыһыгар Екатерина Максимовнаба, күтүэтүгэр Валерий Афанасьевича, оҕолоругар, сиэннэригэр уонна аймахтарыгар дириг кутурбаммытын тиэрэбит.

Ыаллара Христофоровтар, Гоголевтар

Выражаем искренние соболезнования Винокурову Максиму Максимовичу в связи с безвременной кончиной горячо любимой матери

ПРОКОПЬЕВОЙ Акулины Александровны.

Одноклассники

Күндүтүк саныыр сагаспыт

ПРОКОПЬЕВА Акулина Александровна

хомолтолоохтук элбүтүгэр оҕолоругар Гришага, Катяга, Максимга дириг кутурбаммытын тиэрэбит.

Хамабаттан Бурнашевтар

ИДМ улуустаабы управлениетыгар улэийи сылдыбыт тыыл ветерана

ПРОКОПЬЕВА Акулина Александровна

хомолтолоохтук элбүтүгэр аймахтарыгар, оҕолоругар дириг кутурбаммытын тиэрэбит.

Намнаабы баһаартан быһыыр этэрээт

Нам 1 №-дээх орто политехнической оскуолатын коллектива үгкүү курулуугун салайааччытыгар Обухова Екатерина Максимовнаба тапталлаах ийэтэ, улэ ветерана

ПРОКОПЬЕВА Акулина Александровна

хомолтолоохтук элбүтүнэн дириг кутурбаммытын тиэрэбит.

Таптыр кэргэним, ийэбит, эбэбит Нам I сүһүөх оскуолатын социальной педагога, педагогической улэ уонна культура ветерана

КОЛЕСОВА Александра Ильинична

бу дьыл ыам ыйын 20 күнүгэр уһун, ыарахан ыарыттан 52 сааһыгар күн сириттэн өлөн туораабытын диригин курутуян туран бары аймахтарыгар, чугас доботторугар, билэр дьонугар иһитинэрэбит.

Кэргэнэ, кыргытара, уолаттара, күтүэтэ, кийиттэра, сиэннэра, аймахтара

Убаастыыр күндүтүк саныыр учууталбыт Нам бастакы сүһүөх оскуолатын социальной педагога, педагогической улэ ветерана

КОЛЕСОВА Александра Ильинична

уһун ыарахан ыарыттан ыам ыйын 20 күнүгэр биһиги кэккэбиттэн туораабытынан кэргэнигэр, оҕолоругар, сиэннэригэр, аймахтарыгар дириг кутурбаммытын тиэрэбит.

Үөрэппит оболоро 1978с. выпускниктар

Социальной көмүскэл управлениета ветераннарын сэбиэтэ уонна дьиз кэргэн отдела улуус общественной олобун актыбынай кыттылааба Нам бастакы сүһүөх оскуолатын учуутала

КОЛЕСОВА Александра Ильинична

уһун ыарахан ыарыттан элбүтүнэн кэргэнигэр, оҕолоругар, сиэннэригэр, аймах-билэ дьонугар, доботторугар дириг кутурбаннарын тиэрэбит.

«Нам» УПХ администрацията, хаһаайыстыба урукку улэтигэр Улэ Албан Аата, Улэ Кыһыл Знамята орденнар кавалердара, Норуот хаһаайыстыбатын үтүөлээх улэһитэ улуус бочуоттаах гражданны Колесов Иннокентий Алексеевичка уонна улуус племенной дьыалаба инспектора Тойтонова Софья Иннокентьевнаба, оҕолоругар, сиэннэригэр, күтүэтүгэр, кийиттэригэр, бары аймахтарыгар тапталлаах кэргэнэ, ийэлэрэ, эбэлэрэ педагогической улэ ветерана

КОЛЕСОВА Александра Ильинична

уһун ыарахан ыарыттан элбүтүнэн дириг кутурбаннарын тиэрэбит.

Истинник саныыр киһи-бит, учууталбыт

КОЛЕСОВА Александра Ильинична

ыарахан ыарыттан олохтон туораабытыгар кэргэнигэр, оҕолоругар, сиэннэригэр, чугас дьонугар дириг кутурбаммытын тиэрэбит.

Атласовтар, Спиридоновтар

Коллектив преподавателей и учащиеся Намской музыкальной школы выражают глубокое соболезнование ученице Колесовой Тане по поводу кончины после тяжелой и продолжительной болезни горячо любимой матери, преподавателя-социолога Намской начальной школы

КОЛЕСОВОЙ Александры Ильиничны.

Улуустаабы үөрэх управлениета, профсоюз улуско-ма Нам бастакы сүһүөх оскуолатын социальной педагога, педагогической улэ ветерана

КОЛЕСОВА Александра Ильинична

уһунуу ыарахан кыһабыт элбүтүнэн кэргэнигэр, оҕолоругар, күтүэтүгэр, кийиттэригэр, сиэннэригэр уонна аймахтарыгар дириг кутурбаннарын тиэрэбит.

70-с сыллардаах I Хомустаах орто оскуолатын баһаатайа, культура улэтин ветерана, Нам I сүһүөх оскуолатын социальной педагога

КОЛЕСОВА Александра Ильинична

уһун ыарахан ыарыттан ыалдыан элбүтүнэн кэргэнигэр, оҕолоругар, күтүэтүгэр, кийиттэригэр, сиэннэригэр уонна аймахтарыгар дириг кутурбаммытын тиэрэбит.

Лукина З.И., Кокарева М.Д., Захарова Е.Г., Белолобская О.С., Гуляева В.И., Павлова А.С. уо.д.а.

70-с сыллардаах баһаатайдар Намнаабы Обо эйгэтин түөлбэтэ

Күндү дьүөгэбит, убаастыыр киһи-бит

КОЛЕСОВА Александра Ильинична

уһун ыарахан ыарыттан элбүтүнэн кэргэнигэр, оҕолоругар, сиэннэригэр, чугас дьонугар дириг кутурбаммытын тиэрэбит.

I Хомустаахтан Сысолытиннар

Убаастыыр кийииппит, сагаспыт

КОЛЕСОВА Александра Ильинична

уһун, ыарахан ыарыттан элбүтүнэн кэргэнигэр Колесов Иннокентий Алексеевичка, оҕолоругар, сиэннэригэр дириг кутурбаммытын тиэрэбит.

Хатырыктан Татариновтар, Намтан Лобашевтар, Колесовтар, Луковцевтар

З.П. Винокуров аатынан Намнаабы оҕо музыкальной оскуолатын педколлектива биригэ үлээбит коллегабытыгар Обухова Е.М. кини ийэтэ

ПРОКОПЬЕВА Акулина Александровна

элбүтүнэн дириг кутурбаммытын биллэрэбит.

I Хомустаах дьаһалтата, дьахталларын сэбиэтэ нэһилиэк олохтооһор И.А. Колесовка, оҕолоругар, бары аймахтарыгар, доботторугар кэргэнэ, күн-күбэй ийэлэрэ, эдьийдэрэ, дьүөгэлэрэ, Нам алын сүһүөх оскуолатын соцпедагога, учуутал

КОЛЕСОВА Александра Ильинична

уһун ыарахан ыарыттан өлөн биһиги кэккэбиттэн туораабытынан дириг кутурбаммытын тиэрэбит.

Нам улуунун дьаһалтатын уонна тыа хаһаайыстыбатын управлениетын коллектива, АПК улэтигэр профсоюзун улуско-ма племенной дьыалаба инспектор С.И. Тойтоноваба, улуус бочуоттаах гражданны, норуот хаһаайыстыбатын үтүөлээх улэһитэ, Улэ Албан аатын, Улэ Кыһыл Знамятын орденнарын кавалера, «Көрдүгэн» б/х баһылыга И.А. Колесовка уонна бары оҕолоругар, сиэннэригэр, аймахтарыгар тапталлаах кэргэнэ, ийэлэрэ, эбэлэрэ педагогической улэ ветерана

КОЛЕСОВА Александра Ильинична

уһун ыарахан ыарыттан элбүтүнэн дириг кутурбаннарын тиэрэбит.

Эдэр сааспыттан дьүөгэбит, табаарыспыт

КОЛЕСОВА Александра Ильинична

уһунуу, ыарахан кыһабыт элбүтүнэн кэргэнигэр, оҕолоругар, сиэннэригэр, чугас дьонугар дириг кутурбаммытын тиэрэбит.

Кутуковтар, Сыромятниковтар

Күндүтүк саныыр добот-буг

КОЛЕСОВА Александра Ильинична

эдэр сааһыгар ыарахан ыарыттан элбүтүнэн оҕолоругар, кэргэнигэр, сиэннэригэр дириг кутурбаммытын тиэрэбит.

Намтан Ушницкая Ф., Гурьевтар, Петровтар, Винокуровтар, Хальевтар, Трапезниковтар, Винокуровтар, Пестряковтар

Нам I сүһүөх оскуолатын коллектива урдук категориялаах социальной педагога, педагогической улэ ветерана

КОЛЕСОВА Александра Ильинична

уһунуу ыарахан кыһабыт элбүтүнэн кэргэнигэр, оҕолоругар, күтүэтүгэр, кийиттэригэр, сиэннэригэр уонна аймахтарыгар дириг кутурбаммытын тиэрэбит.

Улуустаабы дьахталлар сэбиэттэрэ өр сылларга биригэ үлээбит, убаастыыр аба табаарыспыт, истин дьүөгэбит

КОЛЕСОВА Александра Ильинична

ыарахан ыарыттан элбүтүнэн кэргэнигэр, оҕолоругар, бары аймахтарыгар дириг кутурбаммытын тиэрэбит.

Лукина З.И., Кокарева М.Д., Захарова Е.Г., Белолобская О.С., Гуляева В.И., Павлова А.С. уо.д.а.

Улуус дьаһалтатын культура отдела, культура улэ-һиттэрин профкома I Хомустаах сынныалангын кинин урукку директара

КОЛЕСОВА Александра Ильинична

ыарахан ыарыттан элбүтүнэн кэргэнигэр, оҕолоругар, чугас дьонугар дириг кутурбаннарын тиэрэбит.

РЕДАКТОР — В.Г. КАСЬЯНОВ тел. 21-3-32
ОТДЕЛЛАР: информация, сурук, төрүт культура — 21496; иллюстрация уонна реклама (секретариат) — 21640; бухгалтерия — 21332; факс — 21332; «НАМ» ТРК — 21632; редакционная издательская система — 21141

Сурукка ааккытын-суолгутун, үлэ-титин, дьизит аадырыһын чопчу ыйын. Автор этэрэ мэлдьи хаһыат санаатыннын биир буолбат.

Учредителлэр: Саха Республикатын Правительствота, Нам улуунун дьаһалтата, СР бачээт уонна маасабай информация көгүлүн көмүскүүр региональная инспекциягыгар регистрацияламмыт нүөмөр — Я0085.

Талылынна уонна таһылынна «Энгиэли» хаһыат редакциянай-издательская систематыгар. Хаһыат Дьокуускайга «Саха полиграфиздат» НИПК бачээттанна, Орджоникидзе уул. 38. Формата А3. Кээмэйэ 1,0 бачээт. лис. Индекс — 54889. Тираһа — 2468. Бачээккэ илии баттанна — 12:00 ч, 24.05.99 с. Сахаһын №-рө — 64

«ЭНГИЭЛИ» - Нам улуунун хаһыата. 678040, Саха Республиката, Нам с., Октябрьскай уул. 1.